

Lieta C-805/21

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2021. gada 20. decembris

Iesniedzējtiesa:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgārija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 20. decembris

Apsūdzētie:

ZhU

RD

LĒMUMS

[..]

Pilsēta: Sofija

Spetsializiran nakazatelen sad [Specializētā krimināltiesa]

14. palāta

[..]

[..] Tiesvedība ir uzsākta saskaņā ar *Nakazatelno protsesualen kodeks* (Kriminālprocesa kodekss, turpmāk tekstā – “NPK”) 485. un nākamajiem pantiem un LESD 267. panta otro daļu.

1. Valsts tiesībās, kā tās interpretē *Varhoven kasatsionen sad* (Augstākā kasācijas tiesa, turpmāk tekstā – “VKS”), nav atļauts kā nozieguma rīku konfiscēt kravas automašīnu, kas izmantota akcīzes preču bez nodokļa markas pārvadāšanai un uzglabāšanai. Vienlaikus ir pamats pieņemt, ka saskaņā ar Savienības tiesībām šī kravas automašīna ir nozieguma rīks, un šādā gadījumā tiesai ir jāpārbauda, vai tā ir jākonfiscē.

2. Tāpēc ir jālūdz prejudiciāls nolēmums, lai noteiktu, vai kravas automašīna, kas ir paredzēta kā cigarešu bez nodokļa markas glabāšanas vieta, ir nozieguma rīks.

3. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, tiek pieņemts šāds

LĒMUMS:

UZDOT Eiropas Savienības Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

4. Prejudiciālais jautājums

Vai ar Direktīvas 2014/42 2. panta 3. punktu vai, pakārtoti, ar Pamatlēmuma 2005/212 1. panta trešo ievilkumu ir saderīga tāda valsts tiesību interpretācija, saskaņā ar kuru mehāniskais transportlīdzeklis, kas izmantots akcīzes preču (cigaretēs) bez nodokļa markas glabāšanai lielā daudzumā, nav uzskatāms par nozieguma rīku?

5. Savienības tiesības

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/42/ES (2014. gada 3. aprīlis) par nozieguma rīku un noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu un konfiskāciju Eiropas Savienībā [...] (turpmāk tekstā – “Direktīva 2014/42”)

Padomes Pamatlēmums 2005/212/TI (2005. gada 24. februāris) par noziedzīgi iegūtu līdzekļu, nozieguma rīku un īpašuma konfiskāciju [...] (turpmāk tekstā – “Pamatlēmums 2005/212”)

Valsts tiesības

6. *Nakazatelen kodeks* [Kriminālkodekss], *Darzhaven vestnik* (Oficiālais Vēstnesis, turpmāk tekstā – “DV”) Nr. 26/68, [...] (turpmāk tekstā – “NK”)

Zakon za aktsizite i danachnite skladove [Likums par akcīzes nodokli un akcīzes preču noliktavām], DV Nr. 91/05, [...] (turpmāk tekstā – “ZADS”)

VKS 2013. gada 18. decembra interpretācijas spriedums Nr. 2 interpretācijas lietā Nr. 2/13, VKS Krimināllietu palātas plēnums (turpmāk tekstā – “interpretācijas spriedums Nr. 2/13”)

7. Saskaņā ar NK 234. panta 2. punkta 3) apakšpunktu, lasot to kopsakarā ar minētās tiesību normas 1. punktu, akcīzes preču bez nodokļa markas glabāšana ir kriminālsodāma darbība, ja marka ir prasīta likumā un noziedzīgā nodarījuma priekšmets ir lielā daudzumā. Sods ir “brīvības atņemšana” uz laiku no 2 līdz 8 gadiem un tiesību veikt noteiktu profesionālu vai cita veida darbību atņemšana.

Saskaņā ar ZADS 2. panta 2. punktu tabakas izstrādājumiem piemēro akcīzes nodokli. Saskaņā ar ZADS 11. pantu cigarettes ir tabakas izstrādājumi. Saskaņā ar ZADS 4. panta 7. punktu maksājamā akcīzes nodokļa samaksu veic, iegādājoties nodokļa marku. To piestiprina akcīzes precēm – ZADS 20. panta 2. punkta 6) apakšpunkts un 64. pants.

Tādējādi cigarettes ir akcīzes preces, kuru glabāšanas nosacījums ir piestiprināta nodokļa marka.

8. Saskaņā ar NK 53. panta 1. punkta a) apakšpunktu personai piederošus priekšmetus, kas izmantoti kā tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanas līdzeklis, konfiscē valsts labā. Šajā tiesību normā ir noteikts:

“53. panta 1. punkts. Neatkarīgi no kriminālatbildības valsts labā konfiscē:

a) priekšmetus, kas pieder vainīgajai personai un kas ir paredzēti vai ir izmantoti tīšu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanai; ja priekšmetu nav vai tie ir tikuši atsavināti, norīko to vērtības ekvivalenta konfiskāciju.”

Valsts tiesībās un judikatūrā mehāniskais transportlīdzeklis, kas izmantots noziedzīga nodarījuma izdarīšanai, parasti tiek uzskatīts par nozieguma rīku.

9. Saskaņā ar valsts tiesību teoriju akcīzes preces bez nodokļa markas ir NK 234. panta 1. punktā paredzētā noziedzīgā nodarījuma priekšmets. Noziedzīgs nodarījums tiek izdarīts, īstenojot faktisko kontroli pār šīm precēm.

Judikatūrā ir radies jautājums par to, vai mehāniskie transportlīdzekļi, kas tiek izmantoti šādu preču pārvadāšanai un uzglabāšanai, ir nozieguma rīks un tāpēc ir konfiscējami personai, kas atzīta par vainīgu.

Savā interpretācijas spriedumā Nr. 2/13 VKS ir atzinusi, ka transportlīdzeklis, kurā atrastas preces bez nodokļa markas, kas ir NK 234. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma priekšmets, nav nozieguma rīks. Tāpēc to nevar konfiscēt kā nozieguma rīku saskaņā ar NK 53. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

Tam par iemeslu ir pieņemums, ka kriminālsodāmā darbība ir akcīzes preču bez nodokļa markas “glabāšana”, kas “pastāv neatkarīgi no vietas, kur atrodas priekšmeti”, un “neatkarīgi no uzglabāšanas, turēšanas utt. vietas un veida”.

VKS norāda, ka, “ciktāl glabāšana notiek, īstenojot ietekmi uz noziedzīga nodarījuma pārkāpuma priekšmetu, transporta vai pārvadāšanas līdzeklis, kurā atrastas akcīzes preces bez nodokļa markas, ir uzskatāms vienīgi par vietu, kur tiek īstenota faktiskā kontrole pār tām”.

Tā secina:

“Uz transporta vai pārvadāšanas līdzekli, kurā atrastas akcīzes preces bez nodokļa markas, kas ir NK 234. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma priekšmets, neattiecas konfiskācija saskaņā ar NK 53. panta 1. punkta a) apakšpunktu”.

Fakti

10. Specializētā prokuratūra ir izvirzījusi apsūdzības desmit personām par tādas noziedzīgas organizācijas vadību un līdzdalību, kuras mērķis ir iedzīvoties, izdarot NK 234. un 242. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus, proti, ievedot no Grieķijas Bulgārijā cigaretes bez nodokļa markas un pēc tam tās glabājot valstī. Šīs darbības esot veiktas ar kravas automašīnām, tostarp tām, ko iegādājušies

organizācijas dalībnieki. Juridiski tas esot jāklasificē saskaņā ar NK 321. panta 3. punktu.

11. Specializētā prokuratūra konkrēti norāda, ka GM ierosināja ZhU pievienoties noziedzīgai organizācijai un ka viņš tam piekrita; viņš esot piekritis transportēt cigaretes no Grieķijas uz Bulgāriju. Tādējādi viņš esot piekritis, ka uz viņa vārda tiek nopirkta *Iveco* kravas automašīna ar puspiekabi, bet nauda bija jānodrošina citam iespējamam noziedzīgās organizācijas dalībniekam DB. Īstenojot šo norunu, tika iegādāta *Iveco* kravas automašīna ar puspiekabi.

Tomēr ZhU netika izvirzīta apsūdzība par līdzdalību noziedzīgā organizācijā (tam esot bijuši procesuāli iemesli).

Divi no papildu noziedzīgajiem nodarījumiem, kas paredzēti NK 234. panta 2. punktā, ir šādi:

12. Prokurors norāda, ka ZhU nopirktā *Iveco* kravas automašīna Grieķijā tika piekrauta ar cigaretēm bez nodokļa markas, kuras iegādājās citi noziedzīgās organizācijas dalībnieki. Dažādas personas bija centušās noslēpt šīs cigaretes īpašās slēptuvēs. Visbeidzot kravas automašīna tika piekrauta 2011. gada 13. un 14. februārī, un ZhU DG vadībā un kontrolē 2011. gada 15. februārī ar to esot aizbraucis uz Bulgāriju. Pēc tam kravas automašīna esot salūzusi, un to esot salabojuši citi noziedzīgās organizācijas dalībnieki. Pēc remonta brauciens esot turpinājies līdz galamērķim.

2011. gada 24. februārī, kad ZhU bija apturējis kravas automašīnu, lai atpūstos pirms galamērķa, viņš tika arestēts, un cigaretes bez nodokļa markas tika konfiscētas (kopā 373 490 paciņas 2 801 175 BGN jeb aptuveni 1 430 000 EUR vērtībā).

ZhU tika apsūdzēts saskaņā ar NK 234. panta 2. punktu par to, ka šīs cigaretes bez nodokļa markas viņš ir glabājis kravas automašīnā, ko viņam palīdzēja izdarīt seši citi apsūdzētie. Pirms apsūdzības raksta iesniegšanas tiesā ZhU noslēdza vienošanos un atzina savu vainu. Viņam tika piespriests brīvības atņemšanas sods uz divarpus gadiem, kura izpilde tika atlikta ar pārbaudes laiku uz četriem gadiem. Tiesa esot apstiprinājusi šo vienošanos, un tai esot *res judicata* spēks.

Pret citām personām, kas tiek minētas kā šā noziedzīgā nodarījuma dalībnieki, kriminālprocess tiek turpināts.

13. Turklāt prokurors norāda, ka RD ir 2011. gada 17. februārī iegādātās *Mercedes* kravas automašīnas īpašnieks. Šajā kravas automašīnā 2011. gada 25. februārī esot atradušās cigaretes bez nodokļa markas (kopā 81 700 paciņas 607 275 BGN jeb aptuveni 310 500 EUR vērtībā). Kad RD ar trešās personas palīdzību izkrāva šo kravas automašīnu un novietoja cigaretes noliktavā un vieglajā automašīnā, viņš tika aizturēts.

Viņš tiek apsūdzēts saskaņā ar NK 234. panta 2. punktu par to, ka viņš glabāja šīs cigaretes bez nodokļa markas kravas automašīnā, noliktavā un vieglajā automašīnā – atbilstoši vietai, kurā viņš atradās aizturēšanas brīdī. Konkrēti RD tiek apsūdzēts par to, ka viņa kravas automašīnā glabājās 74 016 cigarešu paciņas 555 120 BGN jeb aptuveni 299 000 EUR vērtībā.

Netika izvirzīti apgalvojumi par to, kura persona nogādāja cigaretes RD kravas automašīnā uz vietu, kur viņš tās izkrāva. Saistībā ar šo pārvadāšanu apsūdzības netika izvirzītas.

Netika izvirzīti apgalvojumi par to, ka RD ir noziedzīgas organizācijas dalībnieks.

Jautājuma pamatojums

14. Piemērojamās tiesību normas

Direktīva 2014/42 ir piemērojama tikai konkrētiem noziedzīgajiem nodarījumiem, kas uzskaitīti direktīvas 3. pantā. Pamatlietā tika izvirzītas divas apsūdzības – par līdzdalību noziedzīgā organizācijā, kuras mērķis ir iedzīvoties, izdarot NK 234. pantā paredzētos noziedzīgos nodarījumus, kā arī vairākus NK 242. pantā paredzētos papildu noziedzīgos nodarījumus, kurus izdarīja atsevišķi šīs noziedzīgās organizācijas dalībnieki.

Pirmā darbība, līdzdalība noziedzīgā organizācijā, ietilpst Direktīvas 2014/42 3. panta h) punkta, proti, Padomes Pamatlēmuma 2008/841 (2008. gada 24. oktobris) par cīņu pret organizēto noziedzību [...], piemērošanas jomā.

Pirmkārt, prokurors apgalvo, ka *Iveco* kravas automašīna tika iegādāta tieši noziedzīgās organizācijas vajadzībām. Tāpēc tās iegādi varētu uzskatīt par formu, kā izpaužas līdzdalība šajā noziedzīgajā organizācijā saskaņā ar Pamatlēmuma 2008/841 2. panta a) punktu. Tomēr šajā gadījumā nav skaidrs, vai šī kravas automašīna ir nozieguma rīks, piedaloties noziedzīgajā organizācijā Direktīvas 2014/42 2. panta 3. punkta izpratnē.

Otrkārt, abas kravas automašīnas tika izmantotas tieši NK 234. panta 2. punktā paredzētā papildu noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai. Tieši šāda noziedzīgā nodarījuma gadījumā pastāv lielāka varbūtība, ka tās tiks uzskatītas par tā izdarīšanas līdzekli.

Šis papildu noziedzīgais nodarījums tieši skar Eiropas Savienības intereses. Proti, pirmkārt, tas ir pretrunā Padomes Direktīvai 2011/64/ES (2011. gada 21. jūnijs) par tabakas izstrādājumiem piemērotā akcīzes nodokļa struktūru un likmēm [...] – ciktāl tā izdarīšanas rezultātā netiek samaksāts maksājamais akcīzes nodoklis. Otrkārt, tas ir pretrunā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai (ES) 2017/1371 (2017. gada 5. jūlijs) par cīņu pret krāpšanu, kas skar Savienības finanšu intereses, izmantojot krimināltiesības [...] – ciktāl šī darbība nodara kaitējumu Savienības budžetam, kurš daļēji tiek finansēts arī no akcīzes nodokļa par tabakas izstrādājumiem.

Pamatojoties uz Direktīvas 2017/1371 10. pantu, kurā ir atsauce uz Direktīvu 2014/42, tā ir piemērojama – Direktīvas 2014/42 3. panta teikuma pēdējā daļa.

Ja Direktīva 2014/42 nav piemērojama, katrā ziņā būtu jāpiemēro Pamatlēmums 2005/212. No tā apsvērumiem izriet, ka tā mērķis ir apkarot starptautisku organizēto noziedzību. Tāpēc tas būtu jāpiemēro arī noziedzīgas organizācijas izdarītiem papildu noziedzīgiem nodarījumiem, piemēram, nelikumīgai cigarešu bez nodokļa markas ievēšanai no vienas dalībvalsts uz citu, kurā šīs cigaretes tiek pārvadātas un uzglabātas.

Turklāt Tiesa ir atzinusi, ka tas ir piemērojams visos gadījumos, kad valsts tiesībās ir paredzēts brīvības atņemšanas sods uz laiku, kas ilgāks par vienu gadu (spriedums, 2021. gada 14. janvāris, *Okrazhna prokuratura – Haskovo* un *Apelativna prokuratura – Plovdiv*, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, 38.-41. punkts). Šis nosacījums pamatlietā ir izpildīts (skat. iepriekš 7. punktu).

Tāpēc ir jāinterpretē Direktīvas 201[4]/42 normas un attiecīgā gadījumā arī Pamatlēmums 2005/212.

15. Par prejudiciālo jautājumu

Tā kā Direktīvas 201[4]/42 2. panta 3. punktā nav atsaucē uz valsts tiesībām, jēdziena “noziedzīga rīks” saturam vienmēr būtu jābūt vienādam neatkarīgi no valsts īpatnībām.

Valsts tiesībās noziedzīgs nodarījums attiecībā uz cigaretēm bez nodokļa markas ir definēts kā to “glabāšana”. Tas nozīmē, ka apsūdzētajiem bija faktiski jākontrolē cigaretes bez nodokļa markas. Saskaņā ar VKS sniegto interpretāciju (skat. iepriekš, 9. punkts), ja transportlīdzeklī tiek glabātas cigaretes bez nodokļa markas, tas nav noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas līdzeklis.

Pamatlietā tika konstatēts, ka ZhU deviņas dienas glabāja cigaretes viņam piederošā kravas automašīnā, ar kuru viņš brauca no Grieķijas uz Bulgāriju. Tāpat ir zināms, ka vienu dienu RD glabāja cigaretes viņam piederošā kravas automašīnā un ka viņš izkrāva cigaretes, kad tika aizturēts.

Proti, pirmajā gadījumā kravas automašīna tika izmantota cigarešu pārvadāšanai un uzglabāšanai pārvadāšanas laikā, bet otrajā gadījumā tā tika izmantota tikai cigarešu uzglabāšanai, ciktāl prokuratūra neizvirza apgalvojumus par to pārvadāšanu.

Rodas jautājums, vai šajos abos gadījumos kravas automašīnas tika izmantotas kā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas līdzeklis Direktīvas 201[4]/42 2. panta 3. punkta izpratnē. It īpaši rodas jautājums, vai tas, ka valsts tiesībās nav paredzēta kriminālatbildība par cigarešu bez nodokļa markas pārvadāšanu, bet ir paredzēta kriminālatbildība par to glabāšanu, ļauj secināt, ka kravas automašīna, ja tajā tika

glabātas cigaretes bez nodokļa markas, nav uzskatāma par nozieguma rīku neatkarīgi no tā, vai tā tiek izmantota pārvadāšanai vai nē.

16. Par Tiesas atbildes nozīmīgumu

Ja Eiropas Savienības Tiesa secinās, ka kravas automašīnas var uzskatīt par nozieguma rīku, iesniedzējtiesai ir jāizlemj jautājums par to iespējamo konfiskāciju valsts labā saskaņā ar NK 53. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

Tas attiecas uz *Iveco* kravas automašīnu, kas pieder ZhU, kura noziedzīgais nodarījums tagad ir galīgi konstatēts, pamatojoties uz noslēgto vienošanos.

Tas varētu attiekties arī uz RD *Mercedes* kravas automašīnu, ja iesniedzējtiesa konstatēs, ka viņš ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu.

Abos gadījumos ZhU un RD ir jāinformē par šādu iespēju, lai viņi varētu organizēt savu aizstāvību (spriedums, 2021. gada 14. janvāris, *Okrazhna prokuratura – Haskovo* un *Apelativna prokuratura – Plovdiv*, C-393/19, ECLI:EU:C:2021:8, 60. punkts).

Tādējādi Eiropas Savienības Tiesas atbilde būs noderīga iesniedzējtiesai, lai tā zinātu, 1) vai jautājums par abu kravas automašīnu konfiskāciju ir jāiekļauj tiesvedības priekšmetā un vai par to ir jāpieņem tiesas nolēmums, kā arī 2) lai attiecīgajām personām tiktu dota iespēja izteikties par šo konfiskāciju, kas nozīmē, ka tās ir iepriekš informētas par savām tiesībām un var piedalīties tiesvedībā.

[..]